

302/2022
CEB

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-4243 din 11.07.2022

La nr. 302 din 14.07.2022

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru completarea Legii nr.293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima Casă” (art.6 alin.(10)).

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director

Iulian RUSU

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>1832</u>		
<u>del</u>	<u>07</u>	<u>2022</u>
Ora		

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO22/8100 din 20.07.2022

la proiectul de lege pentru completarea Legii nr.293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima Casă” (art.6 alin.(10))

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul, însoțit de nota informativă, se regăsește pe pagina web oficială a Parlamentului, după cum urmează: <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/6136/language/en-US/Default>.

Inițiativa întrunește exigențele prescrise de prevederile art.28 alin.(4) al Legii integrității nr.82 din 25 mai 2017 - pentru efectuarea expertizei anticorupție. În procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile art.8 lit.b) al Legii nr.239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative a proiectului, finalitatea scontată a acestuia este susținerea beneficiarilor programului de stat „Prima Casă”.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Amendamentul propus, poate contribui la promovarea intereselor beneficiarilor programului de stat „Prima casă”, fapt care nu este în detrimentul interesului public (în sensul prevăzut de prevederile Legii integrității nr.82 din 25 mai 2017).

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „nota informativă care cuprinde:

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.

Autorul a indicat în nota informativă aferentă proiectului:

- denumirea autorului proiectului actului normativ (elaborat de către un grup de deputați în Parlamentul Republicii Moldova, în condițiile art.47 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.747/1996);
- condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ (i) rata dobânzii la creditele programului de stat „Prima Casă” vor crește 5,35 puncte procentuale; ii) plățile lunare ale unei familii beneficiare de program se ridică aproape dublu față de ce achitau anterior);
- descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene (nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene);
- principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi (i) completarea condițiilor Programului de stat „Prima Casă” cu prevederi prin care Guvernul va compensa beneficiarilor majorarea ratei dobânzii în condițiile în care aceasta va fi majorată cu cel mult 2 puncte procentuale în comparație cu rata prevăzută la semnarea contractului; ii) aceste prevederi urmează să fie aplicate inclusiv contractelor semnate pînă la 1 iulie 2022);

Potrivit exigențelor de tehnică legislativă pertinente (pct.4 Anexa nr.1 la Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22.12.2017), compartimentul prenotat, în mod indispensabil descrie elementele noi din proiect, modificările propuse, urmările implementării acestora. Astfel, aprecierea

spectrului de argumente expus în nota informativă a proiectului prin prisma exigențelor de tehnică legislativă expuse supra, denotă insuficiența acestuia sub aspectul fundamentării formulei propuse, a valorii maxime a indicilor propuși (*"cu cel mult 2 puncte procentuale în comparație cu rata prevăzută la semnarea contractului"*), aprecierii impactului acesteia întru soluționarea problemei abordate de amendamentul propus și optimizarea reglementării raporturilor sociale vizate. În context, se accentuează necesitatea suplimentării notei informative a proiectului cu argumente concludente întru justificarea aspectelor deficitare evidențiate supra și aprecierea impactului intervenției legislative propuse, întru soluționarea problemei abordate și optimizarea reglementării raporturilor sociale vizate.

- *modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare* (modificări ale cadrului normativ nu sunt necesare).

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină *"e) fundamentarea economico-financiară"*. Potrivit notei informative a proiectului, implementarea proiectului nu necesită cheltuieli bugetare. În acest context, se accentuează faptul că, potrivit amendamentului propus, *Guvernul, urmează să compenseze beneficiarilor majorarea ratei dobânzii în condițiile în care aceasta va fi majorată cu cel mult 2 puncte procentuale în comparație cu rata prevăzută la semnarea contractului.*

Conform exigențelor de tehnică legislativă stabilite de prevederile pct.5 al Anexei nr.1 la Legea cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017, nota informativă a proiectului, în mod indispensabil *descrie impactul economico-financiar, cu indicarea cheltuielilor (bugetare și nebugetare) necesare pentru implementarea prevederilor noului act normativ [...].*

Coroborat cu concluziile analizei compartimentului I.5.1. al prezentului raport de expertiză anticorupție, se remarcă *întrunirea parțială* a exigențelor de tehnică legislativă statuate de prevederile art.30 lit.a)-f) al Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017 și se recomandă autorului suplimentarea spectrului de argumente expus cu aspectele deficitare evidențiate supra.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative *"textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]".

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului, vizează obligația entităților publice de acordare a unor compensații aferente ratei majorate a dobânzii aferente creditului acordat în cadrul programului de stat "Prima casă". Analiza prevederilor propuse, denotă unele deficiențe care pot determina riscuri de corupție aferente proceselor reglementate. Aspectele date au fost analizate suplimentar în conținutul compartimentului III al prezentului raport de expertiză anticorupție.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -

Art. I

Articolul I – Legea nr. 293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima Casă” (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 18-26, art. 95), cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează: 1. Art. 6, se completează cu un nou alineat (10) cu următorul cuprins:

„(10) Prin derogare de la prevederile menționate supra, Guvernul va compensa beneficiarilor majorarea ratei dobânzii în condițiile în care aceasta va fi majorată cu cel mult 2 puncte procentuale în comparație cu rata prevăzută la semnarea contractului.

Obiecții:

Amendamentul propus, vizează procedura de compensare beneficiarilor majorarea ratei dobânzii, în lipsa unor referințe metodologice vis-à-vis de procedura de compensare și cuantumul compensației achitate.

Reglementarea lacunară a procedurilor administrative pe care le gestionează entitățile publice determină discreția periculoasă a agentului public responsabil de implementarea normei, de a dezvolta reguli procedurale convenabile propriilor sale interese, contrare interesului public (în sensul prevăzut de prevederile Legii integrității nr.82 din 25 mai 2017).

Carența în speță, atribuie incertitudine circumstanțelor în care urmează a fi acordate compensațiile și nemijlocit cercul de beneficiari. Carența prenotată, poate determina admiterea incidentelor de integritate/riscuri de corupție, atât de către agenții publici responsabili de implementarea mecanismului de compensare/persoane care au/susțin că au influență asupra acestora, cât și de către potențialii beneficiari.

Recomandări:

Reglementarea procedurii de compensare sau stabilirea obligației Guvernului de a elabora și aproba norme metodologice în acest sens (însoțită de termenul de realizare a acesteia) și cuantumul compensației achitate

(integral sau parțial).

Factori de risc: <ul style="list-style-type: none">● Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive● Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none">● Încurajarea sau facilitarea actelor de:<ul style="list-style-type: none">- corupere activă- corupere pasivă- trafic de influență- abuz de serviciu- depășire a atribuțiilor de serviciu- conflict de interese și/sau favoritism- utilizare neconformă a fondurilor și/sau a patrimoniului● Legalizarea actelor de:<ul style="list-style-type: none">- abuz de serviciu- depășire a atribuțiilor de serviciu
--	---

IV. Concluzia expertizei

Potrivit notei informative a proiectului, finalitatea scontată a acestuia este *atenuarea șocurilor de majorare a dobânzilor și susținerii beneficiarilor activi ai programului de stat "Prima casă"*. Analiza amendamentului propus, denotă faptul că acesta a fost elaborat și propus în calitate de măsură de urgență în contextul majorării ratei de bază - de referință pentru principalele operațiuni de politică monetară.

Inițiativa întrunește exigențele prescrise de prevederile art.28 alin.(4) al Legii integrității nr.82 din 25 mai 2017 - pentru efectuarea expertizei anticorupție. În procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile *art.8 lit.b)* al Legii nr.239-XVI din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional.

Nota informativă a proiectului a fost întocmită cu *întrunirea parțială* a exigențelor de tehnică legislativă statuate de prevederile art.30 al Legii cu privire la actele normative nr.100 din 22 decembrie 2017. În contextul dat, se recomandă autorului completarea spectrului de argumente expus cu aspectele deficitare evidențiate în compartimentul I.5.1., pentru asigurarea forței probante necesare a notei informative a proiectului și justificarea inițiativei înaintate.

Amendamentul propus, este lacunar sub aspectul reglementării procedurilor administrative pe care le gestionează entitățile publice. Carența prenotată, atribuie incertitudine circumstanțelor în care urmează a fi acordate compensațiile și nemijlocit cercul de beneficiari vizat și multiple riscuri de corupție aferente proceselor reglementate. În contextul celor evidențiate supra, se recomandă autorului revizuirea amendamentului propus prin prisma recomandărilor înaintate în prezentul raport de expertiză anticorupție.

20.07.2022

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Cristina CHISTOL, Inspector superior

